

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Variarvm Lectionvm Libri Dvo Theodori Canteri
Vltraiectini**

Canter, Dirk

Antverpiæ, M. D. LXXIII.

D. Hieronymus in Epistolis emendatus & illustratus. item Porphyrij locus restitutus: locaque quæ ex eo Hieronymus transtulerit, indicata. Cap. 16.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-70886](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-70886)

Hieronymus in Epistolis emendatus & illustratus. item Porphyrij locus restitutus, locaque, quæ ex eo Hieronymus transtulerit, indicata.

CAP. XVI.

Nos apum instar omnia omnium scriptorum scripta peruolutamus, ac percurramus, & ut inquit Poëta de se ipso:

*Quo me cunq; rapit tempestas, deferor hospes;
Nunc agilis fio, & merjor civibus vndis
Virtutis vera custos, rigidusq; satelles.*

Nunc in Aristippi furtim præcepta relabor. &c.
Sic etiam nos nunc Historicorum, nunc Philosophorum, nunc Oratorum, nunc Poëtarum, nunc Theologorum scripta, quasi tempestate quadam ac vento impulsæ, delibamus ac degustamus, vndique conquirentes, quod nobis vsui esse possit. Nec est quod quisquã miretur, aut potius calumnietur, nos; qui literas tantum profanas profitemur, etiam Theologis, & illis præcipuis, manum admouere. Sed hoc ut facerem, vel hac unica occasione sum pertractus & impulsus; quod viderem antiquos illos Theologos, qui ex Gentilismo ad Christianismum confluerant, non solum Theologia, sed omnium artium, omnis bonæ litteraturæ, omnis antiquitatis, omnium æniquæ rerum fuisse peritissimos, & ipsam artium, quam vocat, cyclopædiam absoluisse: adeo ut ex illis solum veram antiquitatem & anti-

G   quos

Ant. Mure
Varia Lectio
LIII
28

quos ritus (loquor de sacris ethnicorum) discernere ac cognoscere liceat . Illi enim adhuc in paganismo persistentes , ad intima sacrorum penetralia , ad quae non nisi initiati accedere possent , & à quibus prophetae vulgus , ut loquitur poeta , arcebat , remissi : postea ad Christianismum conuersi , illos proprio , quod aiunt , gladio iugularunt . Sed satis excusationum . aures veniamus . Hieronymus in epistola 2. aduersus Iovinianum sic inquit : Eranthos Cyzicenus , & Asclepiades Cyprius , atate qua Porphyrius in Oriente regnabat , scribunt e sum carnis non fuisse . Sic legit hunc locum Marianus Victorinus , qui nuper epistolas omnes Hieronymi ad emendatas , & annotationibus illustratas , in lucem protulit . In Erasmi editione Euanthes legitur . nomen bene . Marianus tamen ad veritatem , si verum fateri velimus , propius accessit , addita enim littera N. locus integer erit , ut pro Eanthes legamus Neanthes Cyzicenus . Praterquam enim quod Neanthes Cyziceni plurima fit apud auctores mentio , etiam Porphyrius (unde Hieronymus illud quod hic dicitur mutuatus est) in libris De carnium abstinentia hoc pacto legit , cum inquit : περιόντες δὲ τὰ ἄσπιλον ὡς φησι Νεάνθης ὁ κυζικλῶς καὶ Ἀσκληπιάδης κύριος καὶ Πυγμαλίωνα , τὴν γὰρ μὲν φοίνικα σιλύσαντα δὲ κυρίων , τὴν σαρκοφάγαν ἀποδελύειν , ἐν τῆς τοιαύτης ὀρθονομίας λέγει δὲ Ἀσκληπιάδης ἐν τῷ περὶ κύριου καὶ φοίνικος . Et par-

Et paulo post apud Hieronymum in eadem Epistola:
 Eubulus quoque qui historiam Mithrae multis vo-
 luminibus explicuit, narrat apud Persas, tria gene-
 ra Magorum, quorum primos qui sint doctissimi &
 eloquentissimi, excepta farina & holere, nihil am-
 plius in cibo sumere. Porphyrius in iisdem libris de
 Persis loquens, sic inquit: Δηλώτω δὲ ἔτι οἱ εἰς ἑὴν
 εἶα, ὡς φησὶ Σύμβολος, ὅτι τὰ Μίθρα ἰσοεῖαν
 ἐκ πολλοῖς βιβλίοις ἀναγράφει, ὡς οἱ περὶ τὴν λο-
 γιστάρι, ἔτ' ἐδίξον ἐμψυχον, ἔτερον δὲ ἐμ-
 ψυχον δὲ τῆ παλαιᾷ τῆς ζωῶν ἀποχῆ. In quibus
 tamen Porphyrij verbis notandum est male legi Σύ-
 βολος, pro Εὐβολος. Hæc q̄ coniectura nō solum Hie-
 ronymi, sed etiam ipsius Porphyrij testimonio con-
 firmatur, qui in libro De antro Nympharū sic scri-
 bit: Primum enim Zoroaster apud Persas, vti nar-
 rat Eubulus, naturalem speluncam & fontibus sca-
 tentem in proximis Persidi montibus consecrauit, in
 honorem rerum omnium auctoris parentisq̄, Mithrae.
 Similiter & quod paulo post apud Hieronymum se-
 quitur, à Porphyrio sumptum est. Hieronymi verba
 hæc sunt: Bardesanes vir Babylonius in duo dogma-
 ta apud Indos Gymnosophistas diuidit, quorum al-
 terum appellat Bragmanas, alterum Samaneos, qui
 tanta continentia sunt, ut vel pomis arborū iuxta
 Gangem fluiuiū, vel publico oryza vel farinae alan-
 tur cibo: & cum rex ad eos venerit, adorare illos
 solitus sit, pacemq̄ sue prouinciae in illorum precibus

Ant. Mura
Varia Lectio
LIII
28

arbitrari sitam. Hec ille. Quia autem hanc histori-
am Porphyrius ex Bardesane Babylonio pluribus
verbis narrat, illam hoc loco subscribere supercede-
bo, contentus solummodo ea inde delibare, quae ad
Hieronymi locum illustrandum faciunt. Inquit ita
Porphyrius: Ἰνδῶν γὰρ τὴ πολιτείας εἰς πολλὰ νε-
μηδύς, ὅτι πλῆθος παρ' αὐτοῖς τὸ τῆς θεοσοφείας
γυμνασφισαί καλεῖν εἰώθασιν ἑλλῆνας, πῦται δὲ
δύο αἰρέσεις· ἓν τὸ μὲν, Βραχμῆνες (ἠερῖται) τῆ
δὲ, Σαμαναῖοι ἀλλ' οἱ μὲν βραχμῆνες, ἐν ἧσιν
ἔλαδ' ἔχον). ὡσαυτ' ἱερατεῖαν, τλω τοιαύτην θεοσο-
φίαν· Σαμαναῖοι δὲ λογάδες εἰσιν, καὶ τῆς θεοσο-
φείας συμπληροῦντο. ἔχει δὲ τὰ κατὰ
αὐτοῖς τῶν τὸν ἕβρον, ὡς βαρδιστάνης ἀνήρ βασι-
λάνιος, ὅτι τῆς πατέρος ἡμῶν γεγονώς ἐκ τῆς
τοῖς καὶ Δαμάδαμιν πεπεμημένοις Ἰνδοῖς καὶ
καίσαρα, ἀνέγραψεν. Πάντες γὰρ ὅτι. Εἰρηλίκου
frā: ὁ δὲ βίος τοῖς Σαμαναῖοις ὅτι τοῖς. Ἐξ ὧν
πόλεως ἀξίβησι διμερούοντες ἐν τοῖς καὶ θεο-
λόγοις. ἔχουσι δὲ οἴκοις καὶ τεμερῆ ὑπὸ τῆ βασιλείας
οἰκοδομηθέντα, ἐν οἷς οἰκονόμοι εἰσιν, ἀπότατοι π
λαμβάνοντες ἀπὸ τῆ βασιλείας εἰς τεσσάρων τῶν
σωίωντων. ἢ δὲ ἀπὸ τῆς οὐλῆς καὶ ἀρτίας
ὀπώρας καὶ λαχάνων. καὶ εἰσελθόντων εἰς τὸ οἶκος
ὑποσημαίνοντι κώδωνι, οἱ μὲν Σαμαναῖοι ἐξίστανται
οἱ δὲ ἀετῶν). ἀξίβητων δὲ πάλιν ἀξίβητων
δωνίζου καὶ οἱ ὑπηρέται ἐκαστὸν βύβλιον δόντες, δὲ
γὰρ ἐκ ταυτῶν ἐκ ἐσθίον, ἔφροντες αὐτοῖς τῆ οὐλῆς
τῆ δὲ

πρὸς δὲ δευτέρω ποικιλίας, προσίθε) τὸ λάχανον ἢ
ἢ ὀπώρας π. φαφέντες δὲ σωτήριαις ὅπῃ τὰς αὐτὰς
ἡλίβας ὄξιασιν. ἀλιυάιοι δ' εἰσὶ πάντες καὶ ἀκτὴ
μονες ἢ ποσέτον αὐτῆς τε καὶ τ' βραχμάνων σέβας
ἔχουσιν οἱ ἄλλοι, ὥστε καὶ τ' βασιλέα ἀφικεῖσθαι παρ
αὐτοῖς ἢ ἰκετεύειν ὄξιασθαι π. δὲ δευτέρω αὐτῆς τ'
καταλαμβαρόντων τινὲν χώραν, ἢ συμβελεύσῃ τὸ
προσῆτον. Hieronymus in eadem epistola: Euripi-
des in Creta Iouis ~~...~~ carnibus, sed
et coctis abstinuisse cibis refert. Hic rei sic me-
minit Porphyrius: μικροῦ με ἀρῆλθαι καὶ τὸ Εὐει-
πίδρον ὠξιασθαι, ὅς τις ἐν κρήτη τῷ Διὸς προσφῆ-
ταις ἀπέχεσθαι φησὶ ὄξια τέτων. λέγουσι δ' οἱ καὶ τὸν
χρὸν προσ μίνω.

Φοινικοχυμῶς παῖ τῆς τρεῖας
Τέκνον Εὐρώπας καὶ τῆς μεγάλης
Ζανός, ἀνάστων κρήτης ἑκατὸν πόλιέθρου
Ἡῶν Ζαθέης ναῖς προσλίπων,
Οὐδ' αὐθιγῆς τμηθεῖσα δορὸς
Στεφανῆς παρέχει χαλύβω παλέκει.
Καὶ ταυροδέτω κρηθεῖτ' ἀφικεῖς ἀρμούς
Κυπαρίσσι. ἀγνὸν δὲ βίσι πείνομεν ὄξια
Διὸς ἰδαίης μύσης χυρόμεν,
Καὶ μὴ νυκπώλιν Ζαγρίης βροτῶς
Τὰς τ' ἀμοφάροις δαίαις τέλεσας.
Μηστὶν ὀροδάδας ἀναχῶν
Καὶ κούρητων βάλχης ἐπιλήθην ὀσιωθεῖς
Πάνδουκα δ' ἔχον εἰμαῖα, φούζω

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Γένεσι in γε βροτῶν καὶ νεκροθῆκης
Οὐ χειμπτόμενος. τὴν τ' ἐμφύχων
βρώσιν ἐδίδε ἀν παφύλαγμα.

Idem Hieronymus paulo post sic inquit : Xenocratus
philosophus de Triptolemi legibus apud Athenienses
tria tantum precepta in templo Eleusina resacra scri-
bit: Honorandos parentes, reuerādos Deos, carnium
nō vescendū. Porphyrij verba hac sunt: ἡμῶν τῶν
ἀδελφῶν νομοθετῶν παλαιότατα τὰ
ρηθῆναι, ὅτι ἔρμιππος ἐν δούτερον ὡδὲ τῶν
νομοθετῶν γράφει τὰς. φασὶ δὲ καὶ Τειπτόλεμος
Διωαίοις νομοθετῆσαι, καὶ τῶν νόμων αὐτῶν, ἔχει ἐπι-
νοεῖσθαι ὁ φιλόσοφος λέγει δὲ ἀμύχων ἐλδοσὶν τῶν
δε. Γονεῖς τιμᾶν, θεοὺς καρποῖς ἀγάδων, Λίαν
σὺν ἄλλοις. Et paulo post idem Hieronymus Dicen-
chus in libris antiquitatum & descriptione Graecia
refert sub Saturno .i. aureo saeculo, cum omnia hu-
mus funderet, nullū comedisse carnes, sed vniuersis
vixisse frugibus & pomis, quae sponte terra gignebat.
Porphyrius huius rei sic meminit : ἡμῶν τῶν
μοῖς τῶν καὶ ἀκείβως τὰ ἑλληνικὰ συναγαγόντων
ὅτι καὶ ὁ ὡειπατητῆρος Διαίταρχος ὅς τ' ἀρ-
βίον τ' ἐλλάδος ἀφηγέμενος, τοῖς παλαιῶν καὶ ἐν-
θεῶν φησι γελούτας, ἑλπίσιν τε ὄντας φύσιν καὶ ἀ-
σον ἐλκνότηας βίον, ὡς χρυσῶν γῆμος νομίζεσθαι τῶν
βαλλομένων πρὸς τοῖς νῦν, κισθῆλα καὶ φαιλοταπ-
ὑπάρχοντες ὕλης, μηδὲν φρονέειν ἐμφύχων ὅτι καὶ
τοῖς ποιηταῖς πειρῶν ἄντας χρυσῶν μὲν ἐπονομαζέσθαι
ἡμῶν

Ant. Mure
Varia Lectio
LIII
28

ἄφως Ἐσθλά δ' ἔπαντα (λέγαν)

Τοῖσιν ἄλω· καρπὸν δ' ἔφερε ζείδωρος ἀεγυρα
 Αὐτομάτη, πολλὸν τε καὶ ἀφθονόν· οἱ δ' ἐθελήσασιν
 Ἡσυχοὶ ἔργ' ἐπέμεινον, σιωπῶντο πολέεσσιν.
 Ἄ δ' ἡ καὶ ἔξηγε μῦθος ὁ Δικαίαρχος τῷ ἔθνι κέροντα βίον
 τοῖσιν εἶναι, Φισίον. Item Hieronymus alio loco eius-
 dem epistole: Charemon Stoicus vir eloquentissimus,
 narrat de vita antiquorū Aegypti sacerdotum, quod
 omnibus mūdi negotiis curisq; postpositis, semper in
 tēplo fuerint, & rerū naturas ac rationes sedere cō-
 templati sint, nunquā mulieribus se miscuerint, nū-
 quam cognatos & propinquos, ne liberos quidē vide-
 rint, ex eo tēpore quo cēpissent diuino cultui deser-
 uire. carnibus et vino se semper abstinuerint, propter
 tenuitatē sensus, & vertiginē capitis, quā ex paruo
 cibo patiebātur, & maximē propter appetitus libedi-
 nis, qui ex his cibis & ex hac potione nascūtur. Pane
 raro vescēbātur, ne onerārēt stomachū. Et si quando
 comedebāt, tūsum pariter hysopū sumebāt in cibo, ut
 escam grauiorē illius calore decoquerēt. Oleum tamē
 in holeribus nouerāt, verūm & ipsum parū propter
 nauisēā & asperitatē gustus leniendā. Quid loquar,
 inquit, de volatilibus, cum ouum quoq; pro carnibus
 vitauerint, & lac? Quorū alterū carnes liquidas,
 alterū sanguinē esse dicebāt, colore mutato. Cubile eis
 de foliis palmarū, quas baias vocāt, cōtextū erat: sca-
 bellū accliuē, & ex vna parte obliquū, in terra pro
 puluillo capiti supponebāt, bidui triduiq; inediā susti-
 nentes.

Ant. Mure
Varia Lectio
LIII
25

mentes. Humores corporis qui nascuntur ex otio et
mansione unius loci, nimia victus castigatione succu-
bat. Locus integer est apud Porphyriū lib. 4. quoniam
brevitatis causa adscribere supersedeo. quocirca
alia profero. idē itaq. auctor paulo supra sic inquit
Massagetae & Derbices miserimos putat, qui ap-
tatione moriantur, & parētes, cognatos, propinquos
cū ad senectā venerint, iugulatos deorāt, rectius
esse ducētes, ut a se potius quā a vermibus comē-
tur. Tibareni quōd dilexerint, senes suspēdūt in
tibus. Hircani volucris et canibus semininos pro-
ciunt. Caspij iisdē bestiis mortuos. Scythae eos qui
defunctis amati sunt, vivos infodiūt cū ossibus mor-
tuorū. Baētrici canibus ad hoc ipsum nutritis, obsequi-
senes: quod cū Alexātri praefectus Nicanor emēdā-
volūisset, pome amisit provinciā. quē locū ab eodē Por-
phyrio mutuatus est, cuius haec sunt verba: ἰσχυροῦ
ροῦ Μασσαγέ) καὶ Δέρβικες ἀθλιωτάτους ἢ οἱ
οἰκείων τοῖς αὐτομάτως τελευτήσαντας. διὸ καὶ φη-
σαντες καὶ ἐθύσαν καὶ ἐσιώ) τ' φιλοτάτων τοῖς γρη-
ρακότα. Τιβαρῆνοι δὲ ζῶντας κατακρημνίσαντες
ἐχθυστάτω γέροντας. Τρκάνιοι δὲ καὶ Κάσσιοι. οἱ μὲν
οἰονοῖς καὶ κυσὶν ὠδραβάλλουσι ζῶντας οἱ δὲ τεθνεώ-
τες. Σκύθαι δὲ οὐλοῦντες ἑρῶντες ζῶντας, καὶ ἐπισημα-
τῶσι τ' πυραῖς, ἐς ἠγάπων οἱ τεθνεώτες μάστιγα καὶ
βακχίοι μὲν τοῖς κυσὶν ὠδραβάλλουσι ζῶντας τοῖς γρη-
ρακότα, καὶ τ' ἐπισηματῶσι καταλύσαι Σασάνου
ὁ Αλεξάνδρου ὑπαρχος, μικρὸν τ' ἀρχὴν ἀπέλασεν.

Anto-